

УДК 811.111'38:821.111

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-11.13>

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНОТАТИВНОЇ ДОМІНАНТИ В РАМКАХ ХРОНОТОПУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ФЕНТЕЗИ

Зайченко Юлія Олегівна

викладач, аспірант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

просп. Перемоги, 37, Київ, Україна

Статтю присвячено виявленню домінантних стилістичних мовних засобів, що вживаються для передачі експресивної, емотивної та оцінної конотацій при описі хронотопу в англійських текстах фентезі кінця ХХ ст. Хронотоп у текстах фентезі відіграє одну з ключових ролей, оскільки сама природа жанру фентезі напряму пов'язана із створенням автором нового, вторинного світу, що сповнений магії, та дивовижних істот або явищ. Такий світ може мати ознаки реального, а може суттєво від нього відрізнятися, втім його неодмінною особливістю є вірогідність, що вимагає від автора детального опрацювання інформативної та прагматичної складової. При описі вторинного світу в проаналізованих текстах фентезі автори приділяють значну увагу конотативному аспекту, застосовуючи широкий спектр мовних одиниць з додатковим експресивним, емотивним та оцінним компонентом значення, оскільки саме такі засоби максимально втілюють закладені в образ вторинного світу інтенції. Конотації в текстах актуалізуються за рахунок образних одиниць, що функціонують для підсилення певних ознак, якими володіють рослинний, тваринний світи, природа, архітектура, а також магичні артефакти та явища в рамках хронотопу, демонстрації емотивного сприйняття персонажами простору або часу, описаних в текстах, надання оцінки певним властивостям простору або часу. Конотативна домінанта включає в себе комплекс мовних та мовленнєвих засобів, в яких закладено експресивне, емотивне або оцінне ставлення суб'єкта до певного об'єкта, які превалюють у тексті. За результатами аналізу встановлено, що найпоширенішим конотативним компонентом в проаналізованих англійських текстах фентезі є експресивність, а домінантними засобами її реалізації є експресивні засоби синтаксичного, лексичного та фонетично-графічного рівнів. Емотивність, в залежності від тексту, складає від третини до майже половини мовних одиниць і реалізується здебільшого за рахунок засобів лексичного та лексично-синтаксичного мовних рівнів. Частотність застосування оцінних мовних засобів варіюється у текстах найширше, і найпоширенішими засобами її реалізації є мовні одиниці лексичного та лексично-синтаксичного рівня.

Ключові слова: конотативна домінанта, експресивність, емотивність, оцінка, хронотоп, фентезі.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Художній текст жанру фентезі – багатоаспектне явище, яке останнім часом все частіше є об'єктом дискусій науковців-мовознавців. Так значна увага приділяється текстам цього жанру в рамках досліджень когнітивної лінгвістики (Александрук, 2011; Babelyuk et al., 2021), лінгвокультурології (Шкотова, 2014; Zaichenko, 2021) та стилістики (Mandala, 2010, Коляса, 2015). Оскільки при створенні текстів фентезі автори приділяють значну увагу опису вигаданих вторинних світів, в рамках яких розгортається сюжет, важливим є визначення їх домінантних стилістичних особливостей, адже саме експресивні засоби та стилістичні прийоми, що використовуються авторами в таких текстах, реалізують конотації експресивності, емотивності та оцінки, завдяки яким текст набуває прагматичного впливу на читача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття конотативної домінанти тісно пов'язане з поняттям стилістичної домінанти. До питання стилістичної домінанти як панівної риси текстів різних жанрів в останні десятиліття все частіше звертаються дослідники-філологи, зокрема з позицій літературознавства (Коваленко, 2010) перекладознавства (Величенко, Мельник, 2020) та стилістики (Гук, 2015; Долгушева, 2021). Втім, у наявних працях відсутнє визначення домінанти як лінгвістичного явища. Р. Ріжко вводить термін семантико-стилістичної домінанти, описуючи її як «образно-змістову єдність, реалізовану в лексичних, синтаксично-стилістичних структурах – здебільшого повторюваних мовних одиницях поетичного тексту, які, маніфестуючи концептуальну й художньо-образну (експліцитну й імпліцитну, аксіологічну, комунікативно-прагматичну, когнітивну, етнокультурну) інформацію, формують

індивідуальноавторську креативну картину світу» (Ріжко, 2011, с. 301). На базі вищезазначеного конотативну домінанту ми визначаємо як сукупність мовних та мовленнєвих засобів, в яких закладено експресивне, емотивне або оцінне ставлення суб'єкта до певного об'єкта, які превалюють у тексті.

Формулювання мети і завдань статті.

Метою дослідження є виявлення доміантних засобів актуалізації конотативних компонентів в англомовних текстах жанру фентезі на матеріалі романів Р. Джордана «Око світу» (1990), Дж.Р.Р. Мартіна «Гра престолів» (1996), Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь» (1997) та «Гаррі Поттер і таємна кімната» (1998). Мета дослідження зумовлює необхідність виконання таких завдань: 1) розглянути специфіку хронотопу текстів фентезі; 2) визначити частотність актуалізації експресивного, емотивного та оцінного компонентів конотації в проаналізованих текстах; 3) виявити засоби реалізації конотації, що превалюють при актуалізації кожного з компонентів конотації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Хронотоп як текстова категорія представлений у вигляді двох основних підкатегорій: простору та часу. Категорія часу в проаналізованих текстах фентезі переважно реалізується шляхом розгортання сюжету і не має специфічних семантичних та стилістичних маркерів у текстах (за винятком роману Дж.Р.Р. Мартіна «Гра престолів», де літо та зима мають підкреслено глобальний характер та набувають чітких позитивних та негативних конотацій). Інша ситуація з категорією простору – оскільки однією з жанротворчих особливостей текстів фентезі є невідмінна наявність вторинного світу, автори приділяють значну увагу створенню і опису цього світу. Простір у текстах фентезі реалізується за рахунок опису міст та архітектурних споруд, рослинного та тваринного світу, матеріальних речей, що використовуються персонажами в побуті, зброї, релігії та світогляду. Окремою невід'ємною частиною хронотопу текстів фентезі є наявність магії в описуваному вторинному світі. Магія у текстах постає переважно як особлива сила, всемогутня, але обмежена певними правилами, до неї належать описи проявів магії, конкретні магичні явища, магичні та міфічні істоти, що функціонують або згадуються у творах, магичні артефакти.

Серед проаналізованих текстів найширшої мовно-стилістичної репрезентації хронотоп знаходить у тексті Р. Джордана «Око світу», де наявні 2481 стилістична мовна одиниця, застосовані для опису часу та простору вторин-

ного світу. У двох текстах Дж. Роулінг кількість мовних одиниць, застосованих для опису хронотопу, складає 1381, а в тексті Дж.Р.Р. Мартіна 598.

Найбільш частотними в рамках опису хронотопу є мовні одиниці з експресивним конотативним компонентом. У тексті Р. Джордана налічуються 2291 (92%) мовних одиниць, що несуть у собі експресивний компонент значення. Доміантними є повтори (315) на синтаксичному рівні, порівняння (297) на лексично-синтаксичному, а також епітети (234) на лексичному рівні.

У світі тексту «Око світу» магія має гендерно-специфічні особливості, зокрема магія жіноча, саїдар, є чистою, світлою, а чоловіча, саїдін, заплямованою. Повтором слова «*taint*» у наведеному нижче описі застосування Рандом ал'Тором магії, автор інтенсифікує згадану особливість саїдін: «He was still touching *saidin*, the male half of the power that drove the universe, that turned the Wheel of Time, and he could feel the oily **taint** fouling its surface, **the taint** of the Shadow's counterstroke, **the taint** that doomed the world» (Jordan, 1990, p. 5).

Приклад вираження експресивної конотації за допомогою порівняння наявний у наведеному реченні. Вогнище порівнюється із ковальським горном, що підкреслює інтенсивність горіння полум'я: «Flames roared on the hearth **like a forge-fire with the bellows pumping**, but gave no heat» (Jordan, 1990, p. 199).

Епітет «*fabled*» у наведеному реченні інтенсифікує за рахунок контексту красу Білого Мосту – визначного місця західного Андору, за легендами побудованого Айз Седай за допомогою магії: «The three rode on silently toward the **fabled** White Bridge» (Jordan, 1990, p. 411).

Хронотоп у тексті Дж.Р.Р. Мартіна представлений 554 експресивними мовними одиницями, що складає 93% від загальної кількості стилістичних мовних засобів, застосованих для опису цього семантичного поля. Доміантними є епітети (128) на лексичному мовному рівні та порівняння (93) на лексично-синтаксичному.

Епітет «*ancient*» інтенсифікує ознаку прадавності чорного лісу, що простягається далеко на північ за Стіною, і куди не ступає нога людини: «Few axes had ever swung in *that* black wood, where even the moonlight could not penetrate the **ancient** tangle of root and thorn and grasping limb» (Martin, 1996, p. 170).

Лютововки – напівміфічні, рідкісні тварини, зображені на гербі Старків. Загиблу вовчиці та приплід вовченят в самому початку історії знаходять діти Еддарда Старка, і оскільки кількість вовченят збігається з кількістю нащадків роду

Старк, ця сцена відіграє певною мірою роль прощання. Кожне вовчєня має риси, подібні до рис свого господаря або господині, і окремо від усіх постає Привид – вовчєня-альбінос Джона Сноу, бастарда Еддарда Старка. Незвичний колір тварини демонструє відокремленість Джона від його напівбратів та напівсестер, рідних дітей Еддарда. У наведеному нижче прикладі порівняння кольору очей із кров'ю інтенсифікує особливості забарвлення Привіда: «His eyes were **as red as the blood of the ragged man who had died that morning**» (Martin, 1996, p. 15).

Частотність вживання мовних одиниць з експресивною конотацією у текстах Дж. Роулінг налічує 1263, що складає 92%. Домінантними є курсив (195) на фонетично-графічному мовному рівні, а також епітети (159) на лексичному.

Написання курсивом у репліці Гегріда демонструє інтонаційне підсилення персонажем частини висловлювання, що стосується світу магів, до якого Гаррі Поттеру прийшов час приєднатися:

But Hagrid simply waved his hand and said, «About *our* world, I mean. *Your* world. *My* world. *Yer* parents' world» (Rowling, 1997, p. 37).

Епітет «*hollow*», який застосовується для опису очних западин кам'яних скульптур змій, що обвиваються навколо колони, що підтримують склепіння Таємної Кімнати Салазара Слізерина у Гогвортсі, набувають експресивної конотації, підкреслюючи ознаку порожнечості: «The **hollow** eye sockets of the stone snakes seemed to be following him» (Rowling, 1998, p. 226).

Стилістичні мовні засоби з емотивним компонентом, залучені для опису хронотопу у тексті Р. Джордана, складають 35%, налічуючи 865 мовних одиниць. Домінантними є порівняння (195) на лексично-синтаксичному мовному рівні, а також метафори (153) на лексичному. Засоби вираження негативної конотації приблизно вдвічі превалюють над засобами вираження позитивної зі співвідношенням 647 до 218.

Значну роль у тексті відіграє хронотоп снів Ранда, у яких він стикається із жахами минулого та спілкується з Темним. Опис химерної будівлі, кам'яні стіни якої нібито розплавилася, що демонструється за допомогою порівнянь, набуває емотивної конотації передчуття жаху в контексті: «Odd curves and peculiar angles, **as if the chamber had been melted almost haphazardly out of the stone, and columns that seemed to grow out of the gray floor**» (Jordan, 1990, p. 199).

Не зважаючи на те, що в текстовому світі магія Айз Седай вважається негативним явищем, загрозливим та заплямованим, герої та

їхні супутники, стикнувшись з нею, зокрема в ситуаціях, коли саме магія рятує їхнє життя, сприймають її як явище таке, що викликає позитивні емоції. Р. Джордан демонструє це за рахунок порівнянь візуальних проявів магії з естетичними явищами: «Something leaped from the end of the staff, **like liquid light rendered to a syrup of fire**, a blazing spear of white and red and yellow, streaking into the black, exploding, coruscating **like shattered diamonds**» (Jordan, 1990, p. 683).

Метафори, які застосовує Р. Джордан для опису неба уві сні Ранда, несуть в собі негативні емотивні конотації безвиході, важкості, пригніченості за рахунок лексем, денотативне значення яких пов'язане із кров'ю, свинцем: «The sun was a **swollen, blood-red ball**, more fiery than on the hottest day of summer and bright enough to sear his eyes, but it stood stark against a **leadен cauldron of a sky** where clouds of sharp black and silver roiled and boiled on every horizon» (Jordan, 1990, p. 123).

Образ огіра Лойяла – представника дивовижної раси, що приєднався до героїв та їхніх супутників в подорожі до Ока Світа – створений за рахунок стилістичних мовних одиниць, що несуть в собі позитивну емотивну конотацію. Прикладом такої мовної одиниці є метафора, в яку закладене порівняння із живою легендою: «Even after Trollocs and Fades in the flesh, it was still astonishing to meet a **legendwalking and breathing**» (Jordan, 1990, p. 631).

Близько половини (44%) мовних та мовленевих засобів, використаних для опису хронотопу у тексті Дж.Р.П. Мартіна, несуть у собі емотивну конотацію, налічуючи 265 мовних одиниць. Домінантними є епітет (75) на лексичному мовному рівні та порівняння (62) на лексично-синтаксичному. При цьому негативна емотивність переважає над позитивною зі співвідношенням 163 до 102.

Прикладами реалізації в тексті емотивної конотації за допомогою епітетів наявні у наведених нижче прикладах. Виття лютововків, що описується як «*cold*» та «*lonely*», пригнічує Кейтілін Старк, яка сидить у ліжка свого скаліченого сина, не знаючи, чи він прийде до тям: «The howling grew louder. It was a **cold and lonely** sound, full of melancholy and despair» (Martin, 1996, p. 71).

В той самий час дракони, навіть їхні прадавні скелети, викликають захват у Тіріона Ланністера, що у наведеному уривку виражається епітетами із вказівкою на дивовижність цих істот: «From there the skulls ranged upward in size to the three **great** monsters of **song and**

story, the dragons that Aegon Targaryen and his sisters had unleashed on the Seven Kingdoms of old» (Martin, 1996, p. 94).

Порівняння дощу у місті із кров'ю та почуттям провини демонструє негативні емоції, які цей дощ викликає у персонажа на тлі його переживань. Відповідна конотація набувається залученнями до опису мовними одиницями у контексті:

The rain had driven everyone under their roofs. It beat down on Ned's head, **warm as blood and relentless as old guilts** (Martin, 1996, p. 309).

У репліці Сема Тарлі, наведеній нижче, описуються його враження від першого снігопаду, який він побачив у своєму житті. Порівняння снігу з м'яким дощем та пір'ям набуває позитивної емотивної конотації милування:

We were crossing the barrowlands, me and the men my father sent to see me north, and this white stuff began to fall, **like a soft rain**. At first I thought it was so beautiful, **like feathers drifting from the sky**, but it kept on and on, until I was frozen to the bone (Martin, 1996, p. 215).

Емотивну конотацію в рамках хронотопу в текстах Дж. Роулінг несуть в собі 439 мовних одиниць, що складає 32%. Домінантою є епітет (98). Негативна конотація суттєво переважає, налічуючи 300 мовних одиниць, в той час як засоби вираження позитивної конотації налічують 139 одиниць.

Шепіт василіска, жажливого монстра, що довгий час ховався у Таємній Кімнаті, втім був випущений Джінні Візлі під дією маніпуляцій Тома Реддла, викликає у Гаррі емоції здивування й жаху. Ці емоції виражаються за рахунок епітетів, які набувають відповідного конотативного значення за рахунок того, що денотати цих епітетів містять вказівки на отруту, холод: «It was a voice, a voice to chill the bone-marrow, a voice of **breath-taking, ice-cold venom**» (Rowling, 1998, p. 87).

Епітет «*invitingly*» у наведеному нижче уривку набуває позитивної емотивної конотації, оскільки демонструє затишок, що панує в Головному Залі Гогвортсу під час святкової вечері на честь Геллоуіна, яку Гаррі, Рон та герміона змушені пропустити через обіцянку прийти до Майже-Безголового Ніка на Смертенини – специфічне свято, яке відзначають привиди: «So, at seven o'clock, Harry, Ron and Hermione walked straight past the doorway to the packed Great Hall, which was glittering **invitingly** with gold plates and candles, and directed their steps instead towards the dungeons» (Rowling, 1998, p. 95).

У тексті Дж.Р.Р. Мартіна помітно найбільш частотне вираження оцінки при описі хронотопу порівняно з текстами Дж. Роулінг та Р. Джор-

дана. Тут 319 мовних одиниць з 598 є оцінними, що складає 53%. Домінантними є епітет (124) на лексичному мовному рівні та порівняння (66) на лексично-синтаксичному. Негативні конотації превалюють над позитивними у співвідношенні 194 до 125.

Епітет «*chill*», який застосовується для опису атмосфери в крипті Вінтерфелу, де поховані пращури Еддарда Старка, набуває негативної оцінної конотації в тексті, демонструючи холодність та непривітність півночі: «He looked at the stone figures all around them, breathed deep in the **chill** silence of the crypt» (Martin, 1996, p. 36).

Під час подорожі до резиденції Арренів низка епітетів, застосованих для опису оточення, несе в собі позитивну оцінку конотацію та демонструє ставлення Кейтілін Старк до півдня, до земель, які нагадують їй її рідний дім: «Once they reached the valley floor, the going was faster and they made good time, cantering through verdant greenwoods and **sleepy little** hamlets, past orchards and **golden** wheat fields, splashing across a dozen **sunlit** streams» (Martin, 1996, p. 298).

Цікавим є наведене нижче порівняння башти Гардіна, однієї з твердинь Нічної Варти, із королем Робертом. Колись славний воїн, за п'ятнадцять років правління Роберт Баратеон перетворився на безславного п'яницю та розпусника, і через таку його поведінку порівняння набуває негативної оцінної конотації:

That's the one with the broken battlement, no? Shattered stone in the yard below, and a lean to it **like our noble king Robert after a long night's drinking?** (Martin, 1996, p. 148)

Позитивна оцінна конотація реалізується за рахунок порівняння різнокольорових трав Дотракійського моря – безкрайнього степу, де мешкають кхаласари дотракійців, – із веселкою: «There are a hundred kinds of grass out there, grasses as yellow as lemon and as dark as indigo, blue grasses and orange grasses and grasses **like rainbows**» (Martin, 1996, p. 180).

Оцінні мовні засоби, використані Р. Джорданом в рамках семантичного поля хронотопу, складають 44%, налічуючи 1091 мовних одиниць. Домінантними є порівняння (268) на лексично-синтаксичному мовному рівні, а також епітети (220) на лексичному. Засоби вираження негативної оцінки більш ніж вдвічі переважають над засобами вираження позитивної оцінки. Перших у тексті налічується 780, в той час як других – 311.

Порівняння покриття мосту із вологим склом набуває у тексті негативної оцінної конотації, оскільки створює ефект недостатньої міцності, ковзкості поверхні, небезпеки для корис-

тування мостом за призначенням: «The surface of the bridge certainly looked **as slick as glass, wet glass**, but it gave the horses a firm, sure footing» (Jordan, 1990, p. 414).

Зовнішність Лойяла описується з позицій Ранда як непохитна та порівнюється одночасно зі скелею та Темом, Рандовим батьком, який для нього постає як певною мірою якір. Такі порівняння несуть в собі позитивну оцінку конотацію: «Maybe he was young as Ogier reckoned age, but he seemed **as unflappable as a rock, just like Tam**» (Jordan, 1990, p. 552).

Епітет «*eerie*» вживається на позначення загрозової атмосфери, яка овіює поява Мурдраала, набуваючи негативної оцінки в думках Ранда: «In **eerie** silence the dark rider returned, his shadowy mount stopping every few steps as it walked slowly back down the road» (Jordan, 1990, p. 90).

Позитивна оцінка надається дивовижному місту уві сні Ранда, зокрема мосту. Епітет «*intricate*», застосований автором, вказує на високу майстерність осіб, які створили цей міст, та набуває відповідної конотації в контексті: «But the faces were friendly, and the people gestured him onward, over the bridge with its **intricate** stonework, onward toward the shining, silver-streaked walls and the towers beyond» (Jordan, 1990, p. 125).

Найнижчий показник мовних засобів вираження оцінки наявний в текстах Дж. Роулінг, сягаючи 14% (255 мовних одиниць). Домінантними є епітети (98) на лексичному мовному рівні та порівняння (53) на лексично-синтаксичному. За розташуванням на шкалі оцінки, превалюють засоби вираження негативної оцінної конотації у співвідношенні 173 до 82.

Прикладом застосування епітета для вираження оцінки є наступне речення. Коли сім'я Дурслі збиралася відзначати день народження Дадлі, кузена Гаррі, вони зажди залишали малого Гаррі під опікою старої сусідки, в будинку якої стояв капустяний запах. Такі ситуації викликали відразу у Гаррі, оскільки він мав сидіти і нудитися в чотирьох стінах в той час, як його родичі розважалися в кіно, кафе чи парку розваг, і відповідно епітет «*cabbage-smelling*», застосований для опису будинку сусідки, набуває негативної оцінної конотації: «It was even worth being with Dudley and Piers to be spending the day somewhere that wasn't school, his cupboard or Mrs Figg's **cabbage-smelling** living-room» (Rowling, 1997, p. 17).

Епітети «*tricky*» *à* «*little*», що описують застосовані Герміоною чари, за допомогою

яких вона підсвітила різними кольорами плакат із гаслом підтримки Гаррі під час першої в його житті гри в Квіддич, набувають у тексті позитивної оцінної конотації, оскільки демонструють вправність Герміони у магії: «Then Hermione had performed a **tricky little** charm so that the paint flashed different colours (Rowling, 1997, p. 133).

Коли Гаррі, Рон та Герміона йдуть до привида на свято, на противагу веселому та затишному Головному Залу, їх зустрічають похмурі холодні підземелля, сповнені дивних звуків. Порівняння звуків музики, що грає на святі, із дряпанням нігтями по класній дошці несе в собі негативну оцінку, оскільки демонструє неприємне враження, які така музика справляє на гостей: «As Harry shivered and drew his robes tightly around him, he heard what sounded **like a thousand fingernails scraping an enormous blackboard**» (Rowling, 1998, p. 141).

Порівняння тканини, з якої виготовлений плащ-невидимка, із водою, вплетеною до матеріалу, свідчить про винятковість цього магичного предмету та неймовірно високу якість роботи, таким чином набуваючи позитивної оцінної конотації: «It was strange to the touch, **like water woven into material**» (Rowling, 1997, p. 145).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, серед конотативних компонентів у проаналізованих текстах 92-93% складає експресивність, 32-44% – емотивність. Суттєво відрізняються показники лише в рамках оцінного компоненту, сягаючи 44% у тексті Р. Джордана, 53% у тексті Дж.Р.Р. Мартіна та лише 14% у двох проаналізованих текстах Дж. Роулінг. Домінантними засобами реалізації експресивності є мовні одиниці синтаксичного, лексичного та фонетично-графічного рівнів, зокрема повтори, епітети, порівняння та курсив. Емотивність реалізується здебільшого за рахунок засобів лексичного та лексично-синтаксичного мовних рівнів, до яких належать епітети, порівняння та метафори. Найпоширенішими засобами актуалізації оцінки є так само мовні одиниці лексичного та лексично-синтаксичного рівня, а саме епітети та порівняння. Негативні емотивність та оцінка переважає над позитивними в середньому вдвічі, що зумовлено хиткістю та небезпеками світу, який перебуває на межі апокаліпсису. За рахунок негативних конотацій автори текстів підкреслюють передчуття катастрофи, яка неминуче відбудеться, якщо герой тексту не пройде свій квест та не подолає труднощі, з якими стикається на своєму шляху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрук, І.В. Вербалізація можливих світів у жанрі фентезі (на матеріалі творів сучасних англійських та американських авторів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Харківський Національний Університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 255 с.
2. Величенко О., Мельник І. Метафорична домінанта ідіостилію Террі Прагчетта: особливості передачі в перекладі. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал*. 2020. Випуск 3. С. 21-25.
3. Гук З. Поетикальні домінанти постмодерністського роману (на матеріалі романістики М. Павича). *StudiaMethodologica*. 2015. Issue 41. С. 117–121.
4. Долгушева, О. Мовно-стилістичні домінанти художньої презентації жахливого у змалюванні атмосфери Е. По та М. Гоголем. *StudiaPhilologica*. 2021. № 2. С. 60–69. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.158>
5. Коваленко К. Стильова домінанта як літературознавча проблема. *Філологічні науки: зб. наук. пр.* 2010. Вип. 1. С. 94-99.
6. Коляса О.В. Стилістичні та когнітивно-семантичні механізми творення ігрового абсурду в англомовному фентезійному оповіданні : дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / Дрогобицький Державний Педагогічний Університет імені Івана Франка. Дрогобич, 2015. 269 с.
7. Ріжко Р. Семантико-стилістична домінанта: проблема інтерпретації. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія*. 2011. Вип. 547-548. С. 299-304.
8. Шкотова А.С. Юный маг как фикциональный лингвокультурный типаж / Анастасия Сергеевна Шкотова. *Известия Волгоградского государственного педагогического университета*. 2014. № 10. С. 46–50.
9. Babelyuk O., Koliasa O., Matsevko-Bekerska L., Matuzkova O., Pavlenko N. The Interaction of Possible Worlds through the Prism of Cognitive Narratology. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 2021. Vol. 12, No 2. P. 364-376 DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no2.25>
10. Mandala, S. Language in Science Fiction and Fantasy: The Question of Style. London: Bloomsbury Publishing, 2010. 192 p.
11. Zaichenko Y. Linguocultural Character Types in Fantasy Texts. *T.W.I.S.T. Conference in Linguistics, Leiden University* [electronic resource]. April 9, 2021. Leiden, 2021. URL: <https://conference.studieverenigingtwist.nl/2021/student-speakers#h.kslytkw7jvcz> (Дата звернення 30.06.2022)

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Jordan, R. *The Eye of the World*. New York City: Tor Books. 1990. 782 p.
2. Martin, G. R. R. *A Game of Thrones*. New York City :Bantam Books. 1996. 694 p.
3. Rowling, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury Publishing. 1997. 223 p.
4. Rowling, J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. London: Bloomsbury Publishing. 1998. 251 p.

REFERENCES

1. Aleksandruk, I.V. (2011). Verbalizatsiia mozhlyvykh svitiv u zhanri fentezi (na materiali tvoriv suchasnykh anhliiskyykh ta amerykanskykh avtoriv) [Verbalization of Possible Worlds in Fantasy Genre (based on Works by Modern English and American Authors)] : dis. ... PhD in Philology : 10.02.04 / V. N. Karazin Kharkiv National University. Kharkiv, 255 p. [in Ukrainian]
2. Velychenko O., Melnyk I. (2020). Metaforychna dominanta idiosyliu Terri Pratchetta: osoblyvosti peredachi v perekladi. [Metaphorical Dominant of Terry Pratchett's Idiostyle: Peculiarities of Translation] Aktualni problemy filolohii i profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u polikulturnomu prostori: Mizhnarodnyi zhurnal. Issue 3. Pp. 21-25. [in Ukrainian]
3. Huk Z. (2015). Poetykalni dominanty postmodernistskoho romanu (na materiali romanistyky M. Pavycha). [Poetical Dominants in Postmodernist Novels by Milorad Pavić] *Studia Methodologica*. Issue 41. Pp. 117–121 [in Ukrainian]
4. Dolhusheva, O. (2021). Movno-stylistychni dominanty khudozhnoi prezentatsii zhakhlyvoho u zmaliuvanni atmosfery E. Po ta M. Hoholem. [Linguo-Stylistic Means Prevailing in the Presentation of the Horror Atmosphere in Short Stories by Edgar A. Poe and Mykola Hohol] *Studia Philologica*. № 2. S. 60–69. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.158> [in Ukrainian]
5. Kovalenko K. (2010). Stylova dominanta yak literaturoznachna problema. [Dominant of Style as an Issue of Literature Studies]. *Filolohichni nauky: zb. nauk. pr.* Issue. 1. Pp. 94-99 [in Ukrainian]
6. Koliasa O.V. (2015). Stylistychni ta kohnityvno-semantychni mekhanizmy tvorennia ihrovoho absurdu v anhlo-movnomu fenteziinomou opovidanni [Stylistic and Cognitive-Semantic Mechanisms of Creating Ludic Absurd in English Fantasy Stories] : dis. ... PhD in Philology : 10.02.04 / Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Drohobych, 2015. 269 p. [in Ukrainian]

7. Rzhko R. (2011) Semantyko-stylistychna dominanta: problema interpretatsii. [Semantic and Stylistic Dominant: the Issue of Interpretation]. Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu. Slovianska filolohiia. Issue. 547-548. Pp. 299-304 [in Ukrainian]
8. Shkotova A.S. (2014) Yunyi mag kak fiktsionalnyi lingvokulturnyi tipazh. [Young Wizard as Fictional Linguocultural Character Type]. Izhvestiia Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. № 10. Pp. 46–50. [in Russian]
9. Babelyuk O., Koliasa O., Matsevko-Bekerska L., Matuzkova O., Pavlenko N. (2021). The Interaction of Possible Worlds through the Prism of Cognitive Narratology. *Arab World English Journal (AWEJ)*. Vol. 12, No 2. P. 364-376. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no2.25>
10. Mandala, S. (2010) Language in Science Fiction and Fantasy: The Question of Style. London: Bloomsbury Publishing. 192 p.
11. Zaichenko Y. (2021). Linguocultural Character Types in Fantasy Texts. *T.W.I.S.T. Conference in Linguistics, Leiden University* [electronic resource]. April 9, 2021. Leiden. Retrieved from: <https://conference.studieverenigingtwist.nl/2021/student-speakers#h.kslytkw7jvcz>.

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. Jordan, R. (1990). *The Eye of the World*. New York City: Tor Books. 782 p.
2. Martin, G. R. R. (1996). *A Game of Thrones*. New York City: Bantam Books. 694 p.
3. Rowling, J. K. (1997). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury Publishing. 223 p.
4. Rowling, J. K. (1998). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. London: Bloomsbury Publishing. 251 p.

ACTUALIZATION OF CONNOTATIVE DOMINANT WITHIN CHRONOTOPE IN ENGLISH FANTASY TEXTS

Zaichenko Yuliia Olehivna

*Lecturer, PhD student at the Department of Theory,
Practice and Translation of the English Language,*

*National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
37, Peremohy ave., Kyiv, Ukraine*

The article is devoted to the identification of dominant linguistic means used to convey expressive, emotive and evaluative connotations when describing the chronotope in English fantasy texts of the late 20th century. Chronotope in fantasy texts plays one of the key roles, since the very nature of fantasy is directly related to the creation of a secondary world full of magic creatures or phenomena. One of the essential features of such a world is its credibility, which requires the author to elaborate the informative and pragmatic component. When describing the secondary world in the analyzed fantasy texts, the authors pay considerable attention to the connotative aspect, using a wide range of linguistic units with an additional expressive, emotive, and evaluative component of meaning, since it is precisely such means that maximally embody the intentions embedded in the image of the secondary world. Connotations in the texts are actualized via figurative language that functions to strengthen certain features possessed by the space, time and magic within the framework of the chronotope, demonstrate the characters' emotional perception of them, and provide evaluation of their certain properties. The connotative dominant includes a set of linguistic means containing the subject's expressive, emotive or evaluative attitude towards a certain object, which prevail in the text. According to the results of the analysis, it was established that the most common connotative component in the analyzed English fantasy texts is expressivity, and the dominant means of its implementation are expressive means of the syntactic, lexical, and phonetic-graphic levels. Emotivity, depending on the text, makes up from a third to almost a half of linguistic units and is implemented mostly through the means of the lexical and lexical-syntactic language levels. The frequency of using evaluative linguistic means varies widely in the texts, and the most common means of its implementation are linguistic units of the lexical and lexical-syntactic level.

Key words: connotative dominant, expressivity, emotivity, evaluation, chronotope, fantasy.